

СРПСКИ ЈЕЗИК И ПИСМО ПОСЛЕ ВУКА – КРАТКЕ НАЗНАКЕ ГРЕШАКА И ЛУТАЊА

1. Српски језик

Српски се језик с Вуковом реформом уврстио међу модерне европске и светске језике. У тој (Вуковој) реформи могу се наћи разлози за извесне мањкавости, али се основни разлог за реформисање и коначан исход захвата у вези с језичком и правописном нормативом не може у битнијем оспорити. По нашем мишљењу, дакле, позитивна оцена Вукових захвата не може се сумњичити. Мада не сматрамо да се Вуку нема шта озбиљније приговорити и не мислимо да нашем славном језичком реформатору треба изрицати само хвалоспеве. Поготову нисмо за то да му у свакој прилици одајемо безмерну хвалу, па и онда када се његовог наука не придржавамо довољно или, чак, радимо потпуно супротно – када, на пример, напуштамо у српском језику његово изворно писмо ћирилицу.

Неки наши лингвисти данас раскршће у вези са српским језиком и писмом везују за деведесете године 20. века, односно за сецесију Хрватске и за тадашњу појаву «хрватског језика». По нашем мишљењу, те су године само почетак финала које се ни данас, на почетку 21. века није докрајчило.

Грешке и лутања у вези са Србима и њиховим језиком видимо у 1850. години, у времену сачињавања Књижевног договора у Бечу, познатог под именом Бечки књижевни договор. Претежан део српских језичара и данас том договору одаје признања или још не говори о његовим тамним странама. У том договору није наведено име језика, што је олакшало касније смутње, искривљивања и грешке у вези с тим.

Наравно, многи ће данас казати: лако је сада говорити о нечему што је било пре 153 године, уз сву «накнадну памет». Ми, међутим, не сматрамо «накнадну памет» маном и не мислимо да немамо права да дајемо оцену и да тумачимо минуле догађаје. Живот и рад се не завршавају у овом часу, а за сутрашње доба не може бити без значаја данашње (про)оцењивање онога што је било јуче. Како да избегавамо нове (исте или сличне) грешке ако не (про)тумачимо старе?

Вук и Даничић, с једне, и пет Хрвата и један Словенац, с друге стране, потписали су 1850. године у Бечу договор у коме између осталог стоји «да један народ треба једну књижевност да има» како «бисмо се, што се за сад више може у књижевности сложили и ујединили». Бечки књижевни договор, у ствари, послужио је томе да се, на неки начин, озваничи језичка реформа Вука Караџића за чију је основицу он узео новоштокавски језик источне Херцеговине и да се његова реформа пренесе изван тадашњег подручја Србије. Наравно, податак из тог договора о «једном народу» историја је убрзо демантовала, а онда су Хрвати (они, разуме се, који су били укључени у тај посао), издвојивши се национално, преименовали српску (новоштокавску, вуковску) језичку основицу преко «хрватског или српског» и «хрваткосрпског језика» у «хрватски језик». Тако је, у ствари, српски језик, односно основица језика Срба која је послужила за нормативни књижевни српски језик, убрзо постао мајка других језика: «хрватског», па затим «босанског/бошњачког» и, најзад, и «црногорског». Сутра – нажалост, већ планираног, «војвођанског», «шумадијског» и ко зна још којег.

Природно је да се човек упита: како је то могуће?

То је могуће стога што у свету нема институција које арбитражују који је чији језик и како се он зове. Сваки народ, у ствари, свој или позјамљен/усвојен језик назива како хоће. Само, док у свету нико не преимењује, на пример, енглески језик па је он и у Америци енглески, дотле српски језик, односно варијанту тога језика, Хрвати зову «хрватски», муслимани, преименовани недавно у Бошњаке, своју варијанту српског језика зову «босански» (било би, на неки начин, логичније «бошњачки»), а неки Црногорци свој досадашњи српски језик већ зову «црногорски језик».

Српска језичка наука после смрти Вука Караџића (1864) скренула је из вуковске србистике у воде сербокroatистике, добрим делом напустила је Вуков лингвистички пут и спустила се на Јагићев лингвистичко-политички друм и почела, у суштини, да остварује јагићевске кroatистичке замисли. Формално, дакле, српска језичка наука после смрти Вука Караџића била је у себокroatистици, а суштински у окриљу кroatистике.

Српска језичка наука данас се освешћује, али не довољно брзо и успешно. Има све више радова и књига¹ које су изричито засноване на научном гледању, али међу стручњацима није овакво гледиште

¹ Поред раније књиге проф. др Лазе М. Костића *Крађа српског језика* (пишчево издање, Баден, 1964, а затим обновљено у издању *Добрица књиге* у Новом Саду 1999), видети књиге Радмила Маројевића *Ћирилица на раскршћу*

преовладало у потпуности и није у одговарајућој мери научно-институционално засновано. А не може ни преовладати све док се не схвате и не истакну велика застрањивања и лутања која прате српску сербкоартистику готово век и по.

Напуштање вуковских србистичких научних погледа, које се практично зачело подршком Ђуре Даничића Ватрославу Јагићу и јагићевској «школи» да се српски језик, који је по Вуку био језик српског народа све три вере (православна, католичка и муслиманска) преименује у «хрватски или српски» као језик једног народа са два имена (Срби и Хрвати) и две вере (православна и католичка). То је била прва грешка која је произвела касније нове грешке и напуштање вуковског пута у именовању и чувању српског језика. После Ђуре Даничића појавило се гледиште познатог и веома утицајног књижевног критичара Јована Скерлића који је, пред стварање заједничке југословенске државе, године 1913. предложио да се српски, односно «хрватски или српски језик» обједине у изговору на екавици, а у писму на латиници. Каснији резултат тога, и без таквог званичног договора, био је да су Хрвати, уз део Срба, задржали ијекавицу. Латиница је почела да продире у српски језик, односно и у језик Срба најпре у окупацији (1915-1918) а онда – што милостом, што силом – нарочито после стварања југословенске државе (1918). Ипак, док се у Краљевини Југославији очувала равноправност у коришћењу писама² ћирилице и латинице (Срби су углавном користили ћирилицу, а Хрвати латиницу), после разбијања Југославије 1941. године створена је сателитска НДХ у којој је ћирилица Србима забрањена уредбом већ 10. априла 1941. После ослобођења поново је формално враћена равноправност ћирилице и латинице, таква равноправност озваничена је убрзо и Новосадским договором (1954), који је озваничио и назив «српскохрватски» и «хрватскохрватски језик». Назив «хрватскохрватски језик» био је претворен у «хрватски језик» у познатој *Декларацији о називу и положају хрватског књижевног језика* већ 1967. године да би назив «хрватски књижевни језик» ушао и у хрватски Устав из 1974. године кроз једну еуфемистичку формулацију³ у којој је дозвољено и Србима да га називају «српски». Од тада је у Хрватској назив језика био само изузетно с двочланим називом, а најчешће је имао назив «хрватски језик». Од последњег разбијања оне веће Југославије (1992) «хрватски језик» је с латиницом заведен и у међународним институцијама под ознаком ИСО/ФДИС 12190. Тако је, у ствари, окончан јагићевски кроартистички пут на коме је српски језик претворен у «хрватски». И данашња хрватска лингвистика говори о «хрватском језику» као посебном језику хрватског народа.

Лингвисти у Србији, за разлику од тога, још нису сви раскрстили са сербкоартистиком, па и у овом часу издају у Институту за српски језик САНУ *Речник српскохрватског народног и књижевног језика* и поред тога што не постоји више «српскохрватски језик»⁴ и што од 1990. године у изради нових томова *Речника* не користе грађу из дела хрватских и бошњачких писаца.

II. Српско писмо

Кад је реч о писму српског народа и његовог језика, недовољан број српских лингвиста, али не само лингвиста, показује да разуме зашто нестаје српска ћирилица и зашто је треба чувати. Увидевши да смо у завршној фази губитка ћирилице, у Новом Саду смо на Сретење Господње – 15. фебруара 2001. године основали Удружење за заштиту ћирилице српског језика «Ћирилица», наравно, за целину српског говорног подручја. Централна је, дакле, у Новом Саду, а у другим местима Удружење делује кроз повереништва. Најпре је основано Повереништво за Београд, па онда за Кикинду, Зрењанин, Сомбор, Суботицу, Бачку Паланку, Ниш, Параћин и још нека места. Оснивање повереништава и даље траје⁵.

векова («Дечје новине», Горњи Милановац, 1991), Драгољуба Збиљића *Српски језик и ћирилица* («Григорије Божовић», Приштина, 1994), Петра Милосављевића *Срби и њихов језик – хрестоматија текстова* (Народна и универзитетска библиотека, «Светилник», књ. 6, Приштина, 1997) и *Увод у србистику* («Требник», Београд, 2002), Милоша Ковачевића *У одбрану језика српског – и даље*, («Требник», Београд, 1999) и *Српски језик и српски језици* (СКЗ-БИГЗ, Београд, 2003)...

² Године 1940, на пример, још се тачно знало које је писмо чије, и то потврђује, рецимо, и *Граматика српскохрватског језика за I разред средњих школа* (издање Кредитне и припомоћне задруге Професорског друштва, Београд, 1940) у којој се на 10. страни наводи: «А пишу ли сви Југословени само ћирилицом? Пишу ли њоме и наша браћа Хрвати и Словенци? – Не, они пишу друкчијим писмом – л а т и н и ц о м.

Као што видите, ми Југословени имамо два писма: ми Срби служимо се старим словенским писмом, ћ и р и л и ц о м, која је састављена по смрти св. браће Ћирила и Методија, а преуредио је за наш језик Вук Караџић; међутим, браћа Хрвати и Словенци примили су латинско писмо, л а т и н и ц у, коју је преуредио Вуков савременик Људевит Гај.»

³ Та идредба у уставу Хрватске гласила је: «У Социјалистичкој Републици Хрватској у јавној је употреби хрватски књижевни језик – стандардни облик народног језика Хрвата и Срба у Хрватској, који се назива хрватски или српски», што је враћање на назив са «или... или» да би се касније лакше осамосталио назив «хрватски».

⁴ Није ни чудо што постоји и даље лутање у сербкоартистички кад су у Друштву за српскохрватски језик и књижевност Србије 29. VIII 1990. овако закључили: «Назив *српскохрватски језик* није никад био наметан српским лингвистима, него је резултат њиховог научног уверења о идентитету овог језика» (*Школски час српскохрватског језика*, број 4/1990, стр. 72: «О називу језика у новом уставу Србије», и тај назив и данас (8. новембра 2003) постоји у Уставу Србије из 1990. године, али га тако званична данашња наука не назива. Како то објашњавају они који су донели «научни» закључак који смо навели. Шта је сад научно, а шта није? Данас, наравно, у српској језичкој науци не постоји назив «српскохрватски језик», али га се поједини лингвисти држе у практичном деловању и тако настављају јагићевски пут и школу која је у Хрватској завршена коначним и формалним посвојењем српског језика кроз етикету «хрватски језик». Неки српски лингвисти не показују да су то на прави начин разумели.

⁵ Како је пословична разједињеност Срба позната, нас у централи није изненадила и појава разбијања Удружења. Повереница за Београд до сада је једина помислила да је боље да се Удружење разбије, па је издала Удружење и сепаратисала се, основавши с неколицином својих истомишљеника посебно удружење за заштиту

Данас је положај ћирилице у српском језику и српском народу катастрофалан.

Сва истраживања, и детаљнија и она која се свакодневно могу лако извести на сваком кораку и у свим областима службене и јавне писане употребе језика, показују да је српска ћирилица широм Србије потиснута негде у потпуности, а негде је сведена на изузетке. На пример, у индустрији, у исписивању назива производа данас ћириличног писма готово да и нема, нема га ни 5 одсто исписаног на дечјим играчкама, у саобраћају, на путним таблама постоји сасвим ретко, највише до 8 одсто. Ћирилице нема на билбордима ни у једном проценту, у спортским активностима (исписи на спортским мајицама, али и на осталим пригодним мајицама и сл.) ћирилице нема ни један одсто, од стотине телевизија на српском језику ћирилицу не користи редовно ни два одсто. Ћирилице готово да нема ни у банкама, највећи број јавних предузећа не користи ћирилицу, више од 90 одсто рачуна које добијамо не садржи ни слова ћирилице, око 90 одсто дневних и периодичних новина⁶ нема ћирилицу, у рекламирању производа и у штампи и на телевизијским екранима ћирилице нема ни у једном проценту, ретко се користи и у судству. У исписивању графита ћирилице нема ни 10 одсто. У личној употреби такође је преовладала латиница, што је неугодан податак за могућу будућност српске ћирилице. Многи Срби, како подаци говоре, постали су за своје писмо полуписмени или неписмени. (Тако, у ствари, пада у воду теорија о „богатству од двоазбучја у једном језику“, јер Срби су се увелико упутили у замену свога писма и ход ка хрватској латиничкој једноазбучности.)

Ћирилица је у великом мањку и у натписима по нашим градовима. Ми смо детаљно истражили положај ћирилице у натписима у Новом Саду и Београду. На одговарајућим узорцима у том истраживању потврђено је да од свега што у граду Новом Саду пише ћирилице има само 18,5 одсто, а у Београду тек нешто више, свега 31,8 одсто. Истраживање је обављено 2001. године, а данашња провера тог истраживања показује да се проценат ћирилице убрзано смањује. Друга велика већина градова у уличним натписима има ћирилице између 9 и 40 одсто, а само мали број места ћирилице има нешто више од 40 одсто.

Истраживање⁷ коришћења ћирилице међу ученицима у основној и средњој школи обављено 1987. године показује да је у Новом Саду латиницу у просеку користило 65 одсто ученика. То је било време када је постојала потпуна доминација правила о истискивању ћирилице коришћењем, односно наметањем латинице кроз „равноправност писама“. Године 2003, после доношења Устава Србије (1990) и Закона о службеној употреби језика и писма (1991) у којима је ћирилица била уставно регулисана као писмо српског језика, показало се да је положај ћирилице нешто побољшан, али да још није нормализован због свесног и несвесног деловања двоазбучја које се у тзв. српскохрватском језику сводило на различите врсте насилног и смишљеног потискивања ћирилице најчешће кроз „равноправност писама“ која се користила за наметање латиничког једноазбучја кроз „фирму“ тзв. богатства од двоазбучја, које је гајено једино међу Србима.

Ћирилица, тако, данас преовлађује једино у основношколским и средњошколским уџбеницима и у библиотекама (мада се и данашње књиге све чешће не штампају ћирилицом), а изван тога само на споменицима на православним гробљима и у музејима.

У последње две-три године поново се нагло убрзава нестајање ћирилице. То потврђују многе истражене чињенице. Прво, и неке државне службе и државни чиновници поново искључују српску ћирилицу из службене употребе. И то је оно што је највећа претња српској ћириници. Примера за то има много⁸. Нека средства информисања напуштају српско писмо и прелазе на хрватско⁹. Нека државна и јавна предузећа¹⁰ настављају да, као у време тзв. српскохрватског језика и старог манира српски језик само на хрватском писму, иако би било логичније, ако се већ жели коришћење неке необавезне латинице, да се користи албански или мађарски тип латинице, на пример, пошто и Албанаца и Мађара у Србији има неупоредиво више него Хрвата¹¹.

Сва истраживања, дакле, показују да је ћирилица у већини области сведена на изузетке, а у неким областима сасвим је истиснута. На пример, на музичком фестивалу „Егзит“ у Новом Саду у програмском тексту, у рекламама и сл. ћирилице већ трећу годину нема ни за лек, а на првом сличном

ћирилице. Она је, изгледа, чула да ће Београд по новом уставу Србије бити некаква целина за себе, па је ваљда помислила да треба да за себе оснује и Удружење за заштиту ћирилице! То се зове у српском језику «српска посла».

⁶ Видети: Драгољуб Петровић, „Нестајање ћирилице или последњи српски слом“; *Летопис Матице српске*, год. 177, децембар 2001, књ. 468, стр. 832-833; за ову прилику ми смо на киоску у ужем центру Новог Сада, испред Робне куће „Норк“ пребројали све изложене новине и пронашли смо 368 издања на латиници, а на ћириници 34, што значи ни 10 одсто ћириличких издања.

⁷ Видети: Ивана Антонић, „Употреба ћирилице и латинице у основним и средњим школама у Новом Саду“, *Прилози проучавању језика 23/1987*, страна 129-142; Нада Тодоров, *Ћирилица и савремено шлопство* (излагање поднето на Научно-стручном скупу „О ћириници у службеној и јавној употреби у српском језику“, одржаном у организацији „Ћирилице“ у Матици српској 7. јуна 2003; Нада Тодоров, „Последице свесног и несвесног деловања двоазбучја на наше ученике“, *Луча* бр. 1/2003, стр. 21-30.

⁸ Видети: извештај Владе Србије „Prvih sto dana Vlade Republike Srbije“, *Језик данас*, Нови Сад 2001. Година V, број 14, стр. 24-25; *Вечерње новости*, понедељак, 30. јун 2003, стр. 21. у белешци „Језик српски, писмо хрватско“.

⁹ Однедавно београдски дневни лист *Борба* исписао се из иначе малобројних ћириличких новина и прешао на хрватско писмо под новим именом *Naša Borba*. Истина, *Борба* се недавно вратила ћириличком писму.

¹⁰ На пример, „Телеком Србија“ у рачуницама за утршак телефонских импулса за јул 2003. избацио је свако слово ћирилице из формулара и увео хрватску латиницу.

¹¹ Видети: *Експрес*, петак, 4. јул 2003, страна 3: „За српски новац хрватско писмо“.

међународном музичком Ехо-фестивалу у Београду, на Ратном острву, такође је ћирилица избачена као да је туђе писмо, као да се и „Егзит“ и „Ехо“ одржавају на некој екстериторији Србије.

Све показује да смо поодмакли на путу ка губљењу ћирилице. Зато је веома важно објаснити разлоге због којих се ћирилица губи међу Србима и како се то догађа, уз покушај да се подвуче шта треба учинити да не би српска ћирилица сасвим нестала. Али одмах треба рећи: због досадашњих пропуштених корака у спасавању ћирилице, данас само озбиљна, одговорна власт може да спроводи устав и закон који регулишу и питање језика и писма, а сви ми други можемо да описујемо стање, да објашњавамо узроке и последице нехаја за своје писмо, да предвиђамо шта ће се догодити с нашим писмом, али не можемо без државних служби да спроводимо државне прописе...

III. Истина о српској ћирилици

1. Ћирилица је у затирању

Српска ћирилица данас трпи најжешће ударе у својој хиљадугодишњој историји међу Србима. И то јесте тако зато што на ћирилицу већ неколико деценија насрћу и неки који себе сматрају Србима, а то се, бар, у ранијим вековима није догађало. Стари Срби тачно су знали чему служи српски језик и српско писмо и разумели су зашто их морамо чувати. Неки данашњи Срби мисле да „у свет“ можемо само ако се одрекнемо свога језика и писма. Таквој заблуди ранији Срби нису били подложни. Они су знали да безимен и безвредан не треба никоме, јер му не може бити партнер ни у чему.

2. Уставна и законска регулатива?

Многи Срби данас понашају се као да не знају или заиста не знају да по важећем Уставу, а још боље решење биће у новом уставу Србије, као и по Закону о службеној употреби језика и писма, неизоставно су у службеној употреби српски језик и његова ћирилица, али док су по садашњем закону за некоришћење латинице у мешовитим срединама предвиђене казне, за некоришћење ћирилице нема таквих казних одредаба па се тако утицајним појединцима који себе сматрају Србима пружа прилика за потпуни прогон српске ћирилице. Тако су данас жешћи и опаснији српски антисрпски удари на ћирилицу од удара на њу од свих српских непријатеља у последња два века.

3. Како данас вратити ћирилицу међу Србе?

Ћирилица се данас међу Србе и у српски језик може вратити једино испуњавањем оба ова услова: прво, доследним спровођењем одредаба Устава и Закона о службеној и јавној употреби језика и писма и, друго, свођењем језика Срба на изворно српско писмо српску ћирилицу кроз уобичајено понашање у коме је опште правило: један језик – једно писмо за један народ, јер на два писма у свом језику ниједан други народ у свету не пише. То је једини начин да Срби (са)чувају своје писмо. Свако друго понашање и настављање у истицању „богатства двоазбучја“ на српски начин и „равноправности писама“ једино у оквиру српског народа јесте погодан начин за потпуно истискивање српске ћирилице из употребе.

4. Не можемо у свет без латинице?

Данас има Срба који кажу да «не можемо у свет без латинице». Они који то питање постављају желе, у ствари, да кажу како у Европу и свет можемо ићи само с латиницом. А то је најприземнија заблуда. Прво, ниједно и ничије писмо ничему не служи ако не знамо дотични језик. Друго, не постоји једна „светска латиница“, него постоје енглеска, немачка, шпанска, данска, француска и друге врсте латиница, као што постоје и разне врсте ћирилица: српска, руска, украјинска, белоруска, македонска, бугарска итд. Постоје, наравно, и друге врсте писама: грчко, кинеско, арапско, јапанско писмо итд. Постоје престижнији језици, као што је данас, на пример, енглески, али он не користи хрватску латиницу којом се често и ми Срби служимо, него користи енглески тип латинице.

Свет не тражи да се зарад пријема у његову породицу било који народ одрекне свог идентитета, него жели очување култура свих народа. Европска унија донела је пре седам година Програм језичке различитости, како би грађани Уније, у сагласности с Декларацијом о правима човека, добили могућност равноправног учешћа у новом информационом друштву, напуштајући приоритетно и искључиво коришћење енглеског језика и његове латинице. Нпр. на Малти има само 370.000 становника, али малтешки језик постаје деветнаести службени језик ЕУ.

Некада комунисти, а данас „мондијалисти“ наметнули су ћирилици печат старомодности, застарелости и примитивизма, па Срби почеше да се стиде свог писма, што је исто као да се стиде свога српског имена. Чак има и појава да називају фашистима оне који не пристају да ћутке гледају на процес рашћирличавања и расрбљивања.

5. Разумеју ли странци ћирилицу?

Већи број странаца који не разумеју наш језик не могу да читају српски језик ни на српској ћирилици ни на хрватској латиници, нити на било ком другом писму.

Кад би разумевање неког језика зависило само од тога да ли човек зна хрватску гајевску латиницу, та би латиница сасвим сигурно била усвојена за „светско писмо“. Не постоји у свету један језик, а поготово не постоји једно писмо које би било свемогуће, што се разумевања тиче.

6. Латиница је савршенија од ћирилице?

Потпуно је нетачна таква тврдња. Према већем броју објективних мерила, ћирилица је савршенија и од латинице и од многих других писама. По многим особинама, она је лепша и погоднија за рачунарску технику. Уз то, она и повољније делује на веома важан човечји орган – очни вид. Међутим, истини за вољу, ни савршеност, ни естетика ни подесност не утичу превасходно на то које ће писмо неки народ да користи. Многи други народи имају веома компликована и несавршена писма, али их сви они чувају, јер је писмо веома битан саставни део националног и културног идентитета.

7. Могу ли бити равноправна два писма у истом језику?

Теоријски, за један исти језик може се измислити велики број писама, али – у суштини – постојање „равноправног“ алтернативног писма у једном истом језику апсолутно је непотребно, а с економске тачке гледишта то је и потпуно – бесмислено. Зато данас у свету немамо пример народа који је у свој језик увео више „равноправних писама“. То су неки Срби наопако „прочитали“ у Новосадском договору из 1954. године у вези с тзв. српскохрватским језиком чији најочигледнији резултат није ни могао бити други до – данашња потпуна потиснутост и пониженост српске ћирилице.

8. Латиница није српско писмо?

Гајевска латиница није састављана да буде српско писмо. Не треба заборављати да нико није званично од латиничког писма састављао абецеду специјално за српске потребе. Када се данас каже да је и латиница српско писмо, обично се не узима у обзир да је изворно српско национално писмо већ увелико из службене, а поготово из јавне сваодневне употребе пресељено само на надгробне споменике, у музеје и летописе. Не може бити важније то што је некада неки део Срба католика писао латиничким писмом од тога што садашњи и будући Срби неће бити у прилици да сачувају свој важан национални и културни симбол ако буду и даље мислили да они једини у свету могу задржати за себе два писма. Задржавање два потпуно немогућа „равноправна“ писма у суштини, по природном следу, убрзава изгон једног од њих, а, уз то, ако је подједнако српска и латиница, зашто онда уопште и бринути о сасвим очигледном убрзавању нестанка ћирилице!

Срби, како се то добро зна, користе ћирилично писмо дуже од десет векова. Стари ћирилички састав свео је 1810. године са 42 знака на 29 слова и словних комбинација Србин Сава Мркаљ из Сјеничака на Кордуну у данашњој Хрватској. На тај Мркаљев ћирилички састав угледао се Вук Стефановић Караџић који је (по оцени многих и наших и страних проучавалаца језика и писама) сачинио најсавршеније писмо на свету од 30 слова.

Основу латиничког састава, који данас углавном као позајмицу често по наметнутој навици из времена тзв. српскохрватског језика, користе и многи Срби, сачинио је Људевит Гај специјално за потребе Хрвата. Вук Стефановић Караџић и Ђура Даничић јесу саветовали Хрвате по којим принципима да још боље усаврше гајевску латиницу, али су Хрвати прихватили тек крајем 19. века од Ђуре Даничића једно једино решење за слово **Ѣ** (уместо Гајевог двознака **dj**). То, међутим, не треба да утиче на Србе да своју ћирилицу у потпуности замене гајевицом. Сасвим је довољно познавати то писмо на нивоу помоћне потребе за читање дела на хрватској и бошњачкој варијанти српскога језика, а не до нивоа коначног коришћења тог њиховог писма као једине графичке потребе код Срба.

За данашњи српски језик везују се два писма: српска вуковска ћирилица и хрватска гајевска латиница. Друго писмо српскога језика користи се у хрватској и бошњачкој варијанти тога језика. Откако више нема Срба католика, латиница не може да буде српско писмо из више разлога:

Прво, зато што је данашњу гајевску латиницу саставио Људевит Гај првенствено за потребе Хрвата.

Друго, зато што су Хрвати одмах по отцепљењу 1992. године назив своје варијанте српскога језика „хрватскосрпски“ преименовали у „хрватски језик“ и одстранили српску ћирилицу.

Треће, у одговарајућим међународним установама хрватски и српски језик заведени су као посебни језици, па је тако хрватски језик (иако је то, лингвистички гледано, варијанта српског језика) озваничен као посебан језик.

Четврто, зато што је уз тај хрватски језик регистрована хрватска – гајевска латиница.

Пето, зато што је уз српски језик регистровано српско миленијумско писмо – ћирилица.

Шесто, зато што се у међународном разврставању и књижењу оно што је штампано српским језиком а (хрватском) латиницом уврштају у хрватску културну баштину. Поготово се то једноставније чини кад је реч о ијекавској варијанти српског језика на хрватском латиничком (гајевском) писму.

Седмо, зато што би замена и даљи изгон српске ћирилице хрватском латиницом значили даљи губитак српског националног достојанства и потврдили би извесну склоност ка самозатирању. Српска ћирилица најпрепознатљивији је симбол националне свести и сведок о националној и државној суверености на својој територији.

Осмо, зато што није допустиво лишавати ни Србе основног људског права на свој језик и своје матерње, изворно писмо.

Девето, зато што два писма раздвајају Србе на ћириличаре и латиничаре, понекада стварају потпуно непотребно заметке могуће и нетрпељивости међу њима. Зато се, на тј начин, не дели ниједан други народ на свету, па се не смеју тако делити ни Срби.

9. Неки нестајање ћирилице своде на питање моде

Иоле озбиљнија истраживања узрока нестајања ћирилице међу Србима и њене угрожености никако не показују да је реч о некаквој пролазној „моди“, како то понекад понеко мисли. Сводити данашњи изгон ћирилице на „моду“ може само неко ко не излази најмање 50 година из свог кабинета и ко се питањима ћирилице бави само књишки, уз занемаривање сваке службене и јавне употребе српског језика и писма. Данас се ниједно писмо више не чува само у књигама. Тако се писмо чувало у средњем веку. Писмо се данас може чувати пре свега у јавној употреби, у реклами, у штампи, у превозним средствима, у електронским медијима, у натписима на улици, на саобраћајним таблама, у рачунима, у рачунарима/компјутерима, на телевизијским екранима и сл. местима. А ту ћирилице нигде нема у просеку ни целих двадесет процената.

10. Ћирилица и југословенство?

Срби су пригрлили хрватску гајевуцу у оквиру идеје југословенства, а та идеја одавно је мртва код свих других који су доскора живели у заједничкој држави Југославији, па је сасвим нормално да се и Срби већ једном отрезне од утопијског југословенства и да се врате свом хиљадугодишњем писму.

11. Велика данашња српска срамота?

Једна од највећих данашњих срамота за Србе јесте чињеница да данас у Србији нема готово ниједног српског производа исписаног на српској ћирилици.

12. Могу ли заједно ћирилица и интернет?

У великој су заблуди они који мисле да ћирилица није подесна за рад на рачунарима. Напротив, она је компатибилна с новим информатичким технологијама. И колико су наудиле ћирилици раније забране нашим фабрикама да производе машине с ћириличким тастатурама, данас су још више рачунари спасили ћирилицу. Господин Бил Гејтс, зато, заслужује посебно српско признање.

13. Ћирилица и православље?

Вера и писмо су повезани. Глагољица је била везана за паганску веру, ћирилица за православље, латиница за римокатолицизам. Латински бискупи су за време синода у Салони прогласили буквицу ђаволовим изумом и забранили њену употребу под претњом искључења. Пољска, Чешка и Хрватска напустиле су ћирилицу и свуда је почела борба између српских и латинских слова. Ова борба између двеју азбука продужила се као борба између две цркве кроз векове све до наших дана. Чим су Срби негде поклекли и постали унијати, морали су се одрећи ћирилице. А ниједан злочин над Србима није мимоишао ни српску ћирилицу. Тако су њихове судбине постале нераздвојне. Српске књиге на ћирилици нису избегле спаљивање ни у последњим ратовима.

(На Митровдан, 8. новембра 2003)

Обавештење уз излагање Позив на Прву српску културну буну 2004. „За ћирилицу“

Редовна годишња седница Скупштине „Ћирилице“ биће одржана у Орашцу, тј. у Марићевића јарузи, на месту подизања Карађорђевог буне, на Сретење 15. фебруара 2004. године у подне. Будите учесник Прве српске културне буне 2004. „За ћирилицу“. Учесници Буне добиће Споменицу Прве српске културне буне за ћирилицу у Србији.

